

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Om Realskolens Væsen,
og om Realclasserne i Borgerdydskolen
paa Christianshavn.**

Indbydelseskrift

til

den nærlige Hovedexamen
fra 17de til 21de Juli 1845,

udgivet af

Mag. M. Hammerich,
Skolens Forstander.

Kjøbenhavn.

Trykt i Louis Kleins Bogtrykkeri.

Om Realskolens Væsen,

og om Realclasserne i Borgerdydskolen paa Christianshavn.

I.

Da Borgerdydskolen paa Christianshavn blev stiftet for omtrent halvhundredte Aar siden, var det ikke blot dens Bestemmelse at forberede til academisk Borgerkab, men ogsaa til de egentlig borgerlige Stillinger, forsaavidt de udkræve en høiere Dannelse. I de første fem og tyve Aar har den af og til, og siden 1820 aarlig dimitteret flere eller færre Disciple til Universitetet; men hele Tiden har der under forskjellige Navne bestaaet Realclasser, og ialt ere flere Disciple dannede i disse, end i de studerende. At de længe gik under Navnet „Handelsclasser“, var en Folge af det Handelsrøre, der udmærkede hiin Tids Næringsforhold; som det hedder i vor Skoles Directionsprotokol under 9de October 1810, tilsigtede Directionen i disse Classer at „lade Børnene oplære i de Sprog og Videnskaber, som ere nødvendige og gavnlige for en retskaffen og duelig Grosserer, saaledes i at skrive og tale Lydsk, Fransk og Engelsk, foruden Moders Maalet; fremdeles i Religion, Historie, Geografie, Natur eller Handels Historie, Retsskrivning, Skjønsskrivning, Handels og Buxel Regning; endelig ogsaa at oprette en Klasse for Bogholderie“. Det vil heraf sees, at den ikke-studerende Afdeling

af vor Skole, ligesom Datidens andre Realskoler, tildeels stræbte frem i den eensidige Retning, som Navnet Handels- eller „Grosserer“ Skole antyder. At imidlertid dette ikke kunde være til Gode for dem, som med Tiden skulde indtræde i Handelsfaget, end sige for Andre, er ligesaa indlysende, som at vordende Præster, Læger og Retslærde vilde være lidet tjente med fra Drengaaarene at dannes i særegne theologiske, medicinske, juridiske Latinskoler. Vaade Fornuft og Erfaring lærer, at den Frihed i at overskue og beherske sit Stof, som adskiller Dannelse fra god Dressur, først og fornemmelig beroer paa fortroligt Bekjendtskab med de Grundsandheder og Love, der nærmere eller fjernere komme til Anvendelse. Er Grundlaget fast, kommer man saameget lettere gjennem sine Læreaar, hvad enten man bestaaer dem i et særegent Academi eller i det practiske Liv; men skal Skolen lægge en fast Grundvold, da har den ogsaa saameget mindre Tid at afsæe til en speciel Fagdannelse. Desuden er det farligt for den almindelige Skole, i Navn og Plan at tage Hensyn til en enkelt Livsstillings Forbrug, idet den saaledes frister Forældre og Disciple til derefter at danne sig en Maalestol for de forskjellige Lærefags Vigtighed og f. Ex. ønske Fritagelse for Historie og Geometri, fordi de aldrig bruges paa et Handelscomptoir.

Realskolernes Stilling blev væsentlig forandret ved det Dypving i Industri og Agerbrug saavel som i det communale og statsborgerlige Liv, der her i Landet som i det øvrige bandede Europa er et af vor Tids mærkeligste Livstegn. I det Religiøse, Videnskabelige, Kunstneriske ytrer der sig vel et Slags Livlighed, men sjældnere et dybere Liv, i det Nationale snarest en god Villie til at lade sig vække. Selv det borgerlige Samfundslivs forskjellige Bevægelser gaae hidtil meest ud paa at tilveiebringe en formel Organisation, hvori Folkelivet vilde

funne være sig. Derimod have Bestræbelserne for at forædle, forarbejde og omsætte Jordens Producter, anvende Naturkræfterne og overhoved ved den menneskelige Aands Overlegenhed over Naturen at skaffe de materielle Betingelser for et aandeligt Liv tilstede, i vort Aarhundrede gjort sig gjældende med en Styrke, der minder om det femtende Aarhundredes Opfindelser og Opdagelser. Ved det Kulturbaand, der sammenknytter Europas Nationer til eet Folk, ere disse Interesser blevne europæiske, og ogsaa her i Landet begynde de mere og mere at tage de Dannede i Beslag. Men da man først blev sig Livens Trang bevidst og spurgte: „hvor skal jeg sætte min Søn i Skole?“, havde man kun Valget imellem Latin- og Handelskolerne. Ved Latinskolerne kunde man i Reglen ikke finde sig tilfredsstillet, fordi de fremhæve en anden Side af Dannelsen, end man nu eftersøgte, og gjøre Forbring paa saamange Skolenaar, at den, der fuldstændig har gennemgaaet dem og derefter paa en uogenlunde tilsvarende Maade skal uddanne sig i den polytechniske Retning, bliver for gammel til at indtræde i Bindsskibeligedens Tjeneste paa almindelige Bilskaar. Man vendte sig derfor til Handelskolerne, som kun behøvede en ringe Ombannelse for at svare til Hensigten, og efterat den sunde Sands havde undgaaet den Fristelse, der laae nær og af flere uforstandige Raadgivere blev rykket endnu nærmere, nemlig at omskabe en eensidig til, hvad værre er, en mangesidig Specialskole for den opvoxende Ungdom, udvikledes ved egen og fremmed Hjælp de saakaldte Realskoler.

Hvilken Opgave Landets forskellige Realskoler have stillet sig, og hvorledes de søge at løse den, er en Hemmelighed. Ved enkelte af dem er der i Anledning af deres Oprettelse eller Ombannelse udstedt raisonnerende Indbydelsler med Løfter til Publikum; men hvorledes slige foreløbige Udkast ere iværksatte, erfarer man sjælden. Kun den af Universitetsdirectionen

oprettede „videnskabelige Realskole i Aarhus“ udsteder, ligesom de fleste lærde Skoler, et offentligt Aarsprogram, hvori der er Leilighed til foruden statistiske Skolesterretninger at meddele Oplysning om de almeennyttige Erfaringer, der maatte gjøres, og fuldstændigere, end hidtil er skeet, at omhandle den hele Skolearts Hensigt og Lær. Men da de øvrige Realskoler tie, er man saaledes ingenlunde istand til at uglede Realskolens Væsen af de forskellige Realskolars samstemmende Planer og Erfaringer. Imidlertid er det ogsaa ved en Indretning, der først er i Begreb med at udvikle sig, sikkert at søge almindeligere Udgangspunkter og navnlig gaae ud fra den i Tidens Forhold begrundede Trang, som skaffer disse Skoler Tilgang. Det er da som Dannelsesanstalter for den højere Børgerstænd, at de udgjøre en ny og særegen Skoleart. Den, der har bestemt sig til Handel, Skibsfart, Landvæsen, Haandværk, Fabrik eller lignende Leveveie, og ved Anlæg, Stand eller Fornuue er anviist til i sin Tid snarere at ordne og lede, end selv udføre den mekaniske Deel af Arbeidet, skal her forberedes til at indtage en værdig Stilling baade i de ethiske Forhold, som Menneske og Børgere, og i de industrielle, som Arving til Skaberens Forjættelse til vore første Forældre: „gjører Eder Jorden underdanig“. At han vilde blive eensidig og indstranket ved uden grundig Almeendannelse at besøge en Skole, der udelukkende havde eet af hine Fag for Dø og altsaa meer eller mindre ligesvem til lærte ham dets Specialiteter, er ovenfor paaviist, ligesom ogsaa den offentlige Mening vilde være ugunstig stemt imod en saadan Skole, om ikke af andre Grunde, saa dog fordi man medrette ønsker at kunne opfatte det endelige Valg af et ungt Menneskes Levevei saa længe som muligt. Men her der endnu ikke meddeles ham nogen Fagdannelse, saa maa der derimod drages Omhu for, at hans Land, imedens dens Evner

og Tilboieligheder ere meest dannelige, bliver ad Anskuelsens og Taktens Vej indført i de Forestillingskrebs, i hvilke den afledede Fagdannelse har sine Forudsætninger. Forsaa- vidt nu ethvert af de ovenanførte Fag har Naturen med dens Tal- og Rumforhold, dens Kræfter og Frembringelser til Gjenstand eller nærmeste Betingelse for sin Virksomhed, og der paa den anden Side ved ethvert af dem virkes i og for det menneskelige Samsund, gjælder det om itide at vække Sande baade for Naturens og Menneskeaaandens Aabenbaringsformer. Dertil tjene de tvende Grupper af Videnskaber, som skjelnes under Navnet physiske og ethiske, og som ere lige væsentlige for Realskolen, hvorimod Latinskolen ifølge sin Op- gave indbringer de ethiske saa afgjort Forrang, at den endog faaer Tid og Kraft til at gjøre Menneskeslægtenes Fortid til nærmeste Gjenstand for Jagttagelsen. Men saavel ved Be- handlingen som ved Valget af de forskjellige Underviisnings- midler maa man bestandig erindre, at kun derved blive Real- skolerne til Dannelses-Anstalter, at de opfatte Borgerstandens Krav i samme Almindelighed som de lærde Skoler Embeds- standens, hvilket tillige er Betingelsen for, at de kunne være fælleds Forberedelsesstoler for hele den hoiere Borgerstand.

Vore Realskoler tør saameget hellere gaane ind paa denne Betingelse, som der ogsaa her i Landet allerede gives forskjel- lige deels private deels offentlige Fagskoler for dem, der efter Udtrædelsen foretrække en fortsat methodist Underviisning fremfor strax at lade sig indskrive i Livets Skole, hvor man ikke sjælben maa betale dyre Lærepenge. Der gives saaledes en polyteknisk Skole med mangehaande Forelæsninger og Dvel- ser, et Kunstacademi, Handelsacademier, Navigationsstoler, Agerdyrknings- og Forst-Instituter m. fl. Hvis fremdeles Militær-Academierne gjorde en fuldstændig Realdannelse til deres Udgangspunkt, var der vist ikke sørget mindre godt

for Hærens Tary, fordi de, der indstillede sig til at optages i den militære Stand, vare saameget mere ubvilke paa Sjæl og Legeme, og for de overste Realclasser vilde det i alle Maader være tjenligt at beholde en saameget fleersidigere Besætning af Disciple. I detmindste hviler Militærdannelsen paa de felfsamme almindelige Forudsætninger, som vi have opstillet for den hoiere borgerlige Dannelse, og der bør derfor ogsaa være saa stor Overeensstemmelse i Underviisningens Maal, Midler og Maade imellem de tilsvarende Classer af en Real- og Militærskole, at Afsondringen kun lader sig retfærdiggjøre af disciplinære Hensyn. Dog disse ere allerede brudte derved, at Landcabetacademiet optager nye Elever i sine Mellemclasser; men at Aspiranterne her ikke blot maae aflægge Prove paa et vist Maal af Dannelse og Kundskaber, men yggive et bestemt Antal Blade i de befalede Lærebøger, kan let give Anledning til et Manuductionsvæsen, der er desto farligere for Elevernes Landsbannelse, jo lavere et Udviklingsstrin de indtage. Det er især denne Betragtning, der har affholdt mig fra at føie en opstigende Række af Aspirantclasser til vor Skoles Realafdeling, hvorimod der naturligviis fra en af Mellemclasserne kan skee Dvergang til Landcabetacademiets yngste Klasse, da Afgangsprøven her ikke indskrænker det frie Valg af Underviisningsmidler. At man imidlertid indtil videre ikke kan sætte Militærskolerne som den virkelige, men kun som den ønskelige Forsættelse af en fuldstændig Realskole, og altsaa heller ikke fra deres Side vente den Medvirkning til Realskolevæsenets Forbedling og Begrændsning, som de i høi Grad kunde yde, er meer end rimeligt. Men ogsaa de øvrige for omtalte Specialskoler ere langt fra at yde den Medvirkning, som er at ønske. Mange af dem, navnlig af de private, stille høist tarvelige Fordringer ved Elevernes Optagelse og bidrage derved suarere til at forvirre end klare

Begreberne om Realskolens Grændser. For en Deel af de offentlige Fagstoler er der, ifølge kongl. Resolution til Universitetsdirectionen af 7de Septbr. 1838, indrettet den saakaldte almindelige Forberedelsesexamen ved Kjøbenhavns Universitet for Polytechnikere, ustuderede Jurister, Pharmaceuter, Forststuderende og Veterinærer samt, ifølge Resolution til Rentekammeret af 17de Septbr. 1839, for Landmaalere. Men deels ere Forbringerne ved denne Examen forskjellige, eftersom Examinanden har bestemt sig for det ene eller andet af de her anførte Fag, saa at f. Ex. Nogle maae underkaste sig en seregen Prøve i Fransk, Andre i Mathematik; deels ere Forbringerne saa uforholdsmæssige, at medens der, ifølge Skrivelse fra Universitetsdirectionen af 30te April 1839, i nyere Sprog, Mathematik og Geographi fordres „omtrent de samme Kundskaber som ved Examen Artium“, skal der dog ikke examineres i Verdenshistorie, men blot i Fædrelandshistorie, og aldeles ikke i Naturhistorie og Naturlære. Smidlertid vilde den almindelige Forberedelsesexamen let kunne lempes efter Realskolevæsenets Lærø, og en saadan af Sagkyndiges Overveielse fremgaaet Tillempling er vistnok den første offentlige Foranstaltning, der i denne Sag kan ønskes foretaget. Den vilde bidrage til, at Realskolerne bleve sig deres fælleds Opgave bevidste, og uden at opgive deres Frihed i Valget af Underviisningsmidler bleve enige om Endemaalet for deres Virksomhed. Heraf vilde der atter udvikle sig en ønskelig Overensstemmelse i Afgangsprøverne, og da disse ligesaavel som de, der ville blive afholdte ved Gynnasialskolerne, burde staae under offentligt Tilsyn, vilde derefter en „almindelig Forberedelsesexamen ved Universitetet“ blive overflødig. Dog hvor snart og hvorledes det Offentlige vil sættes istand til at gribe ledende ind i Realskolens Udvikling, lader sig vanskeligt forudsæe. For Tiden er

dets Forhold til Realskolerne saa besynderligt, at nogle af disse, f. Ex. den i Aarhus og de, der som vor ere forbundne med Latinskoler, fortære under Universitetsdirectionen, de øvrige under Borger- og Almueskolebirectionen i Kjøbenhavn og lignende communale Bestyrelser i Helsingør osv., eller rettere sagt gjennem disse under Cancelliet. Er der noget Punkt i vort Skolevæsens Organisation, der viser det Mislige i Savnet af en fælleds Overbestyrelse, da er det dette. Men hvorledes end disse Anliggender ville blive ordnede, have Fagskolerne, uagtet de snart gjøre Overgreb paa Realskolens Grændser, snart lade tomme Rum ubefatte, dog den store Betydning, at de tilbyde en Kalds- og Fagdannelse, hvorpaa Realskolen som almindelig Forberedelsesanstalt ikke bør indlade sig, og hvorfor den nu saameget lettere fritages, naar den kan henvisse til vedkommende Fagskoler.

Efter de Forbomme, der endnu herske hos adskillige af den clasfiste Dannelses eensidige Tilhængere, vil det neppe findes overflodigt udtrykkelig at gjentage, at Realskolen ved at beregne sin Underviisning vel ikke paa en enkelt Stilling, men dog paa en enkelt Gruppe af Stillinger i det borgerlige Samfund, slet ikke gjør Andet, end hvad der altid er steet i Latinskolen; kun har denne i sin Tid staaet alene, fordi den saakaldte lærde Stand, ligesom endnu tidligere den geistlige, var den eneste, der ansaaes for at behøve en høiere Skoledannelse. Vi have antydet, hvilken Forskiel i Underviisningsstoffet der betinges af det uomgængelige Standshensyn, og skulle kortelig udføre disse Antydninger efter den Grundsætning, at Underviisningen i en Realskole bør være videnskabelig i samme Forstand, som den bør være det i en Latinskole, idet begge Skoler maae føre gjennem Anstuelse til Indsigt, gjennem en grundig og omfattende Kundskab om Kjendtgjerninger til et klart Begreb om deres Væsen, Sammenhæng og Love, hvad

enten nu disse nærmest ere at opfatte begrebmæssigt ved Hjælp af Regler og Læresætninger eller symbolisk ved Hjælp af Exempler og Mønstre. Men her maae vi først imødegaae en Betragtning, der har sin skjulte Rod i Fordomme mod Latinskolen, og neppe vil unblade at gjøre Realiteten af videnskabelige Realskoler mistænkelig, idet nemlig den Stand, for hvilken de virke, bestemmes som den practiske i Modsætning til den saakaldte theoretiske eller lærde Stand. Hertil er kun at svare, at ogsaa Latinskolen virker og altid har virket for den practiske Stand. Eller har ikke Præsten som Taler og Sjælesørger, Skolemanden som Lærer og Opdrager, Dommeren som Lovens Haandhæver og Lægen under Udøvelsen af sin velgjørende Kunst, i Ordets egentligste Betydning en practisk Virksomhed at varetage, kun at dens Hovedredskab er Ordet og dens Hovedgjenstand Mennesket. Til en saadan Virksomhed forberede de sig i de lærde Skoler, hvor der især lægges Vægt paa et Sprog, som de siden hverken skulle skrive eller tale, derefter ved Universitetet, hvor Vidensfaberne foredrages i en streng videnskabelig Form, og først fra disse theoretiske Studier gaae de over til practiske Øvelser i den geistlige eller verdslige Kunst, som de skulle udøve. Men gjennem Ordet have de lært Menneskelivet at kjende, og naar de, udrustede med den Kundskab og Dannelse, som Skolen kan skænke, og med de vistnok langt rigere Livserfaringer, som den kun i Frastand kan lede eller opklare, træde ud i Livet og lade sig gribe af dets practiske Forhold, finde vi dem duelige til at virke i et saa practisk Kalb som Præstens, Dommerens eller Lægens. Saaledes skal nu ogsaa Realskolernes videnskabelige Undervisning byggtiggjøre til et Kalb, der i samme Forstand er practisk, ihvorvel det staaer i en anden Lands Tjeneste; og at den er istand dertil, tør vi efter Latinskolens af Aarhundreder stadfæstede Vidnesbyrd ikke betvivle. — Hvad det Nærmere ved Frem-

gangmaaden angaaer, maa det være nok at tilføie, at man i begge Skoler maa være lige varsom med, af Hensyn til den practiske Virksomhed, hvortil de forberede, at benytte en saa practisk Fremgangmaade, at man snarere giver den, der undervises, Leilighed til at indsamle Jagttagelser og udbrage Regler, end lader ham hente dem af Videnskabens Forraadskammer med Anviisning til at finde og gjemme de Grundtræk, som give det Bevægelige Fasthed og det Mangfoldige Eenhed. Aldeles practisk er vistnok den Maade, hvorpaa man undervises i Livets Skole, som naar den Rejsende i et fremmed Land lærer dets Sprog uden Sproglære og Glosebog, eller naar Soldaten i Krigens Tid stiger til Oberst og vinder Slag uden at have lært Krigsfunstens Theorier, eller naar Fisserdrengen lærer sig at svømme uden at kjende første, anden og tredje Bevægelse; at en lignende Fremgangmaade heller ikke bør udelukkes fra Skoleundervisningen, især paa det nederste og overste Dannelsestrin, har jeg tidligere havt Leilighed til at udvikle. Men naar man navnlig ved de nyere Sprogs Behandling saa ofte hører Lovtaler over den parterende og den cursoriske Methode, er der vel Anledning nok til at minde om, at bedstige practiske Metoder, naar de skulle føre til Andet end en usammenhangende og overfladisk Kundskab og en let fortabelig Færdighed, kræve mere Tid, end Skolen kan anvende, og et stærkere Die og Dre, end den tør forudsætte. Det er vel lærerigere at opleve de historiske Begivenheder, end at høre dem fortælle, og at gennemreise de fremmede Lande, end at høre dem beskrive; men det tager mere Tid: det har i Virkeligheden optaget 6000 Aar, en heel Menneftslægt og en heel Jordklobe.

Skulde vi os, ved en Betragtning af Undervisningsstoffet, til den jævnlig anvendte Sammenligning med Latin-skolen, der som en længe prøvet og almindelig bekjendt Lære-

anstalt afgiver de sikkreste Støttestruker for hele denne Under- søgelse, da have begge Skoler det tilfældes, at de ere for- melle Dannelsesanstalter. Dog med dette yndede Kunstd er ikke Meget sagt. Thi al Dannelse er formel; men var den ikke andet og mere, da tjente den til at udhule Aanden istedenfor at give den Fylde. Vi maae altsaa lægge Vægt paa Dan- nelsens Indhold og den deraf betingede Aandsretning hos dem, den meddeles, og her finde vi, som for antydet, den væsent- lige Overensstemmelse mellem Skolerne, at de begge, meer eller mindre, virke til Opklaring af Menneskets etniske Forhold og Udvikling af Evnen til at gribe ind i disse. Til den Ende fordyber Latinskolen sig i en af Menneskeslægtenes mærkeligste Udviklingsperioder, den classiske Oldtid, hvis Tilstand og Fore- stillinger iagttages saa at sige paa første Haand ved Hjælp af de Sprog, hvori de ere udprægede, og de Skrifter, hvori de ere overleverede. Paa denne Wei kan nu Realskolen ikke følge efter, og naar man i adskillige tydske Realskoler desuagtet som almindelig Læregjenstand indprenter Begyndelsesgrundene af et af de gamle Sprog, lægger man med ikke ringe Ueilsig- hed en Grundvold, der er langt bredere end den Bygning, som skal opføres derpaa, hvilket strider mod al fornuftig Bygnings- kunst; i ethvert Tilfælde maa man opgive at føre Underviis- ningen i de gamle Sprog saa vidt, at der gjennem dem aab- nes en nogenlunde lys Udsigt til Oldtidens Liv. Men da nu Latinskolen ved Underviisningen i Modersmaal og nyere Sprog, i Religion, Verdenshistorie og politisk Geographi, fortsagt i de Fag, den har tilfældes med Realskolen, kan og maa gjøre Regning paa den Indsigt i Sproggenes, Historiens og overho- ved Civilisationens Grundforhold, som med alle deraf flydende Analogier er vunden ved de classiske Studier, bliver det i samme Grad, som disse Studier fremmes, urigtigt at behandle hine fælledes Læregjenstande paa een og samme Maade i begge

Stoler, hvilket f. Ex. steer, hvor man i de nævnte Fag slaar Studerende og Realdisciple sammen og maaffee giver de Sidste en ugentlig Tillægstime, i Haab om at Dvantiteten vil boede paa Dvaliteten. Saaledes bliver der ved Underviisningen i Historie, forsaavidt den ikke angaaer Personer, men Folkelag, Meget at sammensatte og oplyse, der i Latinstolen forstaaes af sig selv, paa Grund af den umiddelbare Berørelse med et af Verdenshistoriens Hovedfolk. Ligeledes ved Underviisningen i nyere Sprog, af hvilke navnlig Realkstolen bør behandle eet som Hovedsprog, saa at den Lærer, der underviser i det, tillige flittig indøver Sproglærens staaende Kunstord og lægger an paa at vække almindelig Sprogsands. Af de tre fremmede Sprog, der aabne Udgang til den nyere Tids Dannelse og derfor maae tilegnes i Realkstolen, er det naturligt først at optage det tydske Sprog som det, der ligger vort Moderemaal nærmest, og derefter det Franske, hvor det romanste Element træffes meest ublandet; det Engelske, der er sammenvoret af dansk-tydske og franske Bestanddele, vil saaledes forberedt falde desto lettere. Saasandt nu, hvad her ikke er Sted til at begrunde, et af disse fremmede Sprog og ikke vort eget Moderemaal bør lægges til Grund for den almene-sproglige Dannelse, vil der neppe være Tvivl om, at man hertil bør benytte det Tydske, der ikke blot staaer i lignende Forhold til vor Kultur som det latinske Sprog til det europæiske, men tillige ved sin i nyere Sprog usædvanlige Rigdom paa Former for de forskjellige grammatikalske Forhold, er bedst stiftet til at anskueliggjøre den almindelige Sproglæres Grundtræk, saameget mere som hverken Udtale eller Glosforraad trækker Opmærksomheden til sig. Derimod gjør den lexicalste Dvereenstemmelse med vort Moderemaal det tydske Sprog uskiftet til som det latinske at frigjøre vor Tankegang ved nye Grupperinger af de Tanker og Forestillinger, der i og med Moderemaaliet ere

og givne paa en umiddelbar Maade. Da det overhoved, ligesom de andre nyere Sprog, er Udtryk for en saa nær beslægtet og tilmed saa adspredende mangfoldig Kultur, at man kun vilde have ringe Udbytte af, her at sætte en flersidig Betragtning af Folkeaadens Aabenbareelser i Forbindelse med Sprogunderviisningen, er der Intet uforklarligt i den Kjendsgjerning, at Realdisciplen, der ved sin Udgang af Skolen kan langt bedre Lydst, end den jevnaldrende Studerende kan Latin, dog derfor ingenlunde er ham overlegen paa Tankens og Ordets Enemærker. Forsaaavidt fremdeles Underviisningen i Modersmaalet, næst at agte paa Hetskrivning og Kommatering, har til Hovedopgave deels at udbrede Kjendskab til den danske Litteratur, deels ved Afhandlinger og mundtlige Foredrag at øve Fremstillingskunsten paa det mangfoldige Stof, som den øvrige Skoleunderviisning har meddeelt eller klaret, er der i de danske Tider ligesaa megen Dsfordring til at virke for hvad man kalder almindelig Dannelse, som der er Anledning til at opdage Fordomme og Bankundighed, der gjøre Dannelsen Afbræk. At endelig Religionsunderviisningen allermindst i en Realskole bør savne den opbyggelige Charakter, der gjør den saa velgjørende for enhver Lærestanstalt, er en Folge af, at Realskolen forholdsviis er mindre rig paa ethiske Dannelsesmidler.

Vi have seet Realskolen fjerne sig fra Latinskolen paa de Dele, hvor den dog havde samme Hovedretning at følge, og skulle ikke opholde os ved de enhver Skole vedkommende Færdigheder i Skrivning, Tegning og Legemsøvelser, hvilke maae øves itide og her skulle drives saameget videre, som man har Udfigt til at komme til at anvende disse Færdigheder eller i al Fald det Herredomme over Diet, Haanden og hele Legemet, som derved erhverves. Men hvad der først giver Realskolen en selvstændig Stilling iblandt høiere Dannelsesanstalter, er

dens Bestræbelser for at tilegne sig de Videnskaber, hvis nærmere eller fjernere Gjenstand er den ufrie Natur. At den derved arbejder for et Kald, som ikke blot Nutidens Fordringer, men Livets usforanderlige Vilkaar lade udgaae til Menneskeslægten, have vi seet i det Foregaaende. Men det er ikke alle Mennesker der skulle virke i dette Kald, og naar vi see Latinskolen, hvis Hovedformaal er et ganske andet, mere og mere udstrække sine Arme for ogsaa at inddrage Naturvidenskaberne i sin Kreds, da synes vi at høre det Dnske gjentaget, som den lærvillige „Schüler“ udtaler for Mephistopheles:

Ich möchte gern was auf der Erden
Und in dem Himmel ist, erfassen,
Die Wissenschaft und die Natur!

Det er overhoved umiskjendeligt, at de gjængse Duffer om, at der i de lærde Skoler skal foruden Fransk og Tydsk læres Engelsk, foruden Arithmetik og Geometri en stor Deel Naturhistorie og Naturlære, i grunden gaae ud paa at skabe en Realskole i Latinskolen og altsaa tilbagetrænge de classiske Dannelsesmidler. Under denne Humanisternes Torst efter Alvidenhed vil det da neppe blive Realskolens Hverv, til Weberlag for de ethiske Videnskaber, som den har modtaget i bearbejdet Tilstand, saa at der blot behøvedes Udsøgning og Tilretning, at overtage de p h y s i s k e Videnskabers Bearbejdelse til Skolebrug, hvorefter de da, behørig sigtede og afnappede, vilde kunne sættes i en saadan Forbindelse med de ethiske Videnskaber, at de ikke overlæsedes den lærde Skole med et fremmed Stof. At Realskolerne endnu ikke have tilveiebragt et tilstrækkeligt Udvalg af Lærebøger, Apparater og Metoder, end sige afgjørende Erfaringer til Veiledning ved Balget, finder sin Undskyldning i, at de kun have virket i saa kort Tid og maaskee tildeels uden at være sig deres særegne Opgave bevidste. Det maa derfor ogsaa være nok i denne Afhandling, hvor der kun

er Sted for Undersøgelser, der lade sig afgjøre antydningssviis, at lægge alt Eftertryk paa, at Realskolen har at forberede til et Forretningsliv, der kræver Kundskab om de Producter, man skal avle og udbrede, om de Elementer, man skal betvinge, og de Kunstvidens Redskaber, man skal sammensætte eller anvende, om de Tal- og Rumforhold, hvorpaa man skal bygge sine Beregninger, og at Nøglen til en grundig Kundskab herom, Rikden til et sikkert ledende Instinct for denne Side af Tilværelsen ligger i Naturhistorien med tilhørende fysisk Geographi, Naturlæren og Mathematiken, hvilke Vidensskaber ikke mindre i Systemet end i Anvendelsen gribe ind i hverandre som Lemmer af samme Organisme.

Efter at have antydnet Studiernes dobbelte Retning, maa vi sluttelig berøre, i hvad Omfang de kunne drives; og her møde vi strax den temmelig afgjørende Erfaringsætning, at Realdiscipler forlade Skolen tidligere end Studerende. At indsee Grunden hertil er heller ikke vanskeligt. De Fleste gaae fra Skolen umiddelbart over i det practiske Liv, hvor de, netop for i deres Læreaar at kunne deeltage i virkelige Belfærdsanliggender, komme i et tjenende Forhold til deres Veiledere. Tilmed have de Forretninger og Arbejder, som Begynderen kan bestribe, eller som han maa overtage for at lære sit Fags practiske Greb fra Grunden af, ikke Meget tilfallels med den aandelige Bessjæftigelse i Skolestuen. Men den, der skal føle sig hjemme i saa nye Forhold, maa helst tiltræde dem i den forbringsløse og dannelige Ungdomsalder. Andre af Realskolens Discipler ere bestemte til efter Udtrædelsen at gjennemgaae en methodisk Fagskole. De kunne da betræde den practiske Bane med større Fordringer paa personlig Anerkjendelse og behøve mindre Dannelighed, fordi de allerede have faaet det foreløbige Tilfuit. Men deres Ophold i Fagstolen har ogsaa medtaget saa mange flere af Ungdomsaarene. Det er altsaa et billigt Hen-

syn til disse og hine Disciples Lær og ikke nogen nedtvungen Føielighed, der tilraader Realskolen at indrette sin Underviisning efter en saadan Maalestok, at den, der ikke forsinkes af Mangel paa Flid eller Anlæg, kan have gennemgaaet Skolen omtrent i det 16de Aar. Men det var da ogsaa ønskeligt, om den til Gjengæld kunde gjøre Regning paa at beholde Disciplene, indtil den erkjendte dem for færdig dannede efter deres Egners Bestaffenhed. Og i ethvert Tilfælde maa den ønske en Ende paa den Usik, hvorover der ofte er ført Klage, at Disciple tages ud i Anledning af For- og Efteraars-Confirmationen, uden Hensyn til Underviisningens Afslut, hvilke dog tydelig betegnes ved den paagjældende Skoles Hovedexamen efter dertil sigtende Repetition. Den, der veed, at et afslippet Stykke Løv trevler op, naar det ikke sommes, skulde betænke, at man let paa samme Maade kan bringe et ungt Menneskes Dannelse i forrevent Tilstand.

II.

Vor Skole forener en Realskoles og en Latinskoles Virksomhed, idet den holder Disciplene sammen, saalænge de under deres foreløbige Uddannelse have eet og samme Maal at stræbe til, og derefter lader dem stille sig i to Afdelinger, der ligesaa lidt have Veiledning, som de have Veie tilfælleds. I Underclasserne (nemlig Forberedelsesclassen, 6te, 5te og 4de Realclasser) bliver der saaledes endnu ikke Spørgsmaal, om en Discipel skal gaae den studerende Veie eller Realveien, og i sin Tid kan det Ene eller det Andet ske uden at medføre Forandring af Skole; i Almindelighed afgjøres dette Spørgsmaal ved Udtrædelsen af de fælleds Underclasser, men ogsaa paa et høiere Trin skeer der ikke sjældent Overgang fra en studerende Klasse til en Realclasser eller omvendt, naar Alder, Lyst eller

Ansæg raade dertil. Da der nu lykkeligtvis hverken blandt Lærere eller Disciple findes Tegn paa den Spænding imellem Humanismen og Realismen, der f. Ex. i Sydtyskland gjør en Forening af begge Skoler til en stadig Kilde til Ufred, Nag og Fordomme, saa virker Foreningen tværtimod velgjørende ved i Skoleaarene at bringe dem, der siden skulle fordeles mellem Embeds- og Borgerstanden, i fleersidig Berørelse. Men de Forbindelser, som studerende og Realdisciple vedligeholde fra den Tid, de i Underklasserne sad paa Bænk sammen, eller som de senere slutte ved at følges paa Skoleveien og samles i Skolegaarden, ved at tage Deel i de fælleds alvorlige eller muntre Festsigheder, som Skolen af og til foranstalter, ved at dele de Dannelsesmidler, der, som Sangtimerne og Skolebibliotheket, endnu kunne bringe dem sammen, og fremfor Alt ved gennem den fælleds Skoles Bedtægter og de samvirkende Læreres Personlighed at føle sig indlemmede i eet Samfund, disse mangfoldige Berøringer mellem studerende og Realdisciple bidrage tillige til at gjøre Skolens Fælledsaand saa meget alsidigere, som den Landsretning, der udvikles ved humanistiske og realistiske Studier, er forskjellig. Alt navnlig Tønen i de høiere Realeklasser, hvis Disciple paa Grund af Statens og den offentlige Menings Ligegyldighed for Afgangsprøven ere løsere knyttede til deres Skole, bliver forædlet ved Forbindelsen med sideordnede studerende Classer, er hvad der fra Realskolens Standpunkt meest fortjener at fremhæves.

Til Oplysning om vor Skoles Realeklasser, af hvilke de lavere kun uegentlig føre dette Navn, da de ere fælleds Underklasser for de studerende og de høiere Real-Classer, meddeles en Fortegnelse over, hvad der er gennemgaaet i det forløbne Skoleaar, tilligemed enkelte Bemærkninger, der ikke vel lade sig affatte i schematisk Form.

Forberedelsesklassen.

Børnene optages helst i det sjette Aar, og der forlanges aldeles ingen Forkundskaber, saa at Mange ved Optagelsen ikke engang kjende Bogstaver. Her undervises (4 Timer daglig) i Læsning og Skrivning (Hr. W. Lund), Regning (Hr. Keith), Sang (Hr. Th. Fenger) og Legemsøvelser. Underviisningen gaaer nærmest ud paa at forberede Børnene til Optagelse i den egentlige Skole; men for at opfylde denne Bestemmelse maa den bringe dem til at læse reent og flydende og skrive læsselig Sammenkrift, øve dem i at tænke og tale sammenhængende, lære udenad o. s. v., og lidt efter lidt føre deres Tanker og Duffer henimod de Egne, hvori de historiske og naturbeskrivende Lærefag snart skulle føre dem ind. Sjælen i denne Classes Arbejde er Samtaler, der have mindre tilfælde med Underviisning end med Underholdning.

Sjette Realclassse,

den samme Classse, der ifjor kaldtes 5te B; den optager af nye Læregjenstande Bibelhistorie, Jordbeskrivelse og Dyreriget's Naturhistorie, dansk Retsskrivning og Tydsk, desuden Tegning. Da det i Begyndelsen falder Disciplene uvant at lære Lectier, gaaer man i de første Maaneder temmelig langsomt frem. Det Meste gennemgaaes tillige ved mundtlig Underviisning. I det forløbne Skoleaar er gennemgaaet:

Dansk. Indenadslæsning (tildeels Chorlæsning, som ogsaa i de to næste Classer) af Hjorts Borneven; 4 Gange egentlig Vers af Krossings poet. Læseb. 1ste D.; 76 Dictater, foruden hvad der i Begyndelsen af Aaret er skrevet paa Tavle.

Tydsk. Hallager forfra til S. 34 (Chorlæsning); Lectien affrevet hjemme og tildeels lært udenad.

Bibelhistorie. Herlebs mindre: forfra til Rehabeam.

Geographi. Müller: Europa undtagen Schweiz og Lybftland.

Naturhistorie. Skildringer af de vigtigste Pattebyr, efter Krarup Hansen, med nærmest Hensyn til deres Forhold til Menneftet og den Natur, der omgiver dem i deres Hjem.

Regning. De fire Regningsarter i ubenævnte Tal.

Sang, som ogsaa i de to næste Classer, i eenstemmigt Chor: historiske Psalmer, Fædrelandsfange, Rjempeviser og lignende meest af alvorligt Indhold. Helt Texten er lært udenad.

(Regning efter Fortegninger.)

Femte Realclasse,

der ifjor hed 5te A, bestaaer af to Afdelinger, A og B, hvilke (efter de i forrige Aars Program S. 26 fremsatte Grundsaetninger) have lige begavede Disciple, samme Lærere og ligemange Timer i alle Fag, og i visse af Timerne ere samlede, i andre adskilte. Denne Klasse gaaer i selsomme Retning som den forrige, kun at den af nye Læregjenstande optager Katechismus og nordisk Sagnhistorie. I det forløbne Skoleaar er gennemgaaet:

Dansk. Dvælses i Dylæsning af Hjorts Børneven; Begyndelsen af Danmarks Sagnhistorie fortalt og gjensfortalt; af og til Smaafortællinger. 3 Gange ugentlig Vers af Kroosf. poet. Læseb. I; 3 Gange ugentlig Stille, især Dictater.

Lybst. Hallager S. 42—86; nogle Vers lærte udenad; i Aarets Begyndelse er der 2 Gange ugentlig hjemme affkrevet Lybst efter Bog; senere 18 Dictater.

Religion. Hersleb fra Propheterne ud; Luthers Katechismus; 6 af Hagens hist. Psalmer lærte udenad.

Geographi. Müller: Asien, Afrika, Amerika indtil de forenede Stater.

Naturhistorie. Efter Kroyer: Plantebyr, Bløddyr,

Lebbedyr og af Hvirveldyrene Fiske, Krybdyr, Fugle og tildeels Pattedyrene, af hver Klasse kun de Dyr, der ere meest betegnende for det dyriske Liv.

Regning. De fire Regningsarter i hele og benævnte Tal.
(Sang; Regning efter Træklodser.)

Fjerde Realclasse.

Nye Underviisningsgjenstande ere: Valles Lærebog og Fransk. Medens der i dette Sprog lægges meest Vægt paa Udtale og Glossekundskab, indoves tillige mundtlig nogle af Grammatikens Grundformer. Da overhoved Sprogunderviisning begynder at vaagne, forberedes den analytiske Sprogunderviisning, navnlig af Læreren i Lydsk. I det forløbne Skoleaar er gennemgaaet:

Dansk. Oplæsning af Hjorts Borneven; Krossings Schema indtil Ordsoiningen; Danmarks Sagnhistorie indtil Stærkobder, fortalt og gjenfortalt; 1 Gang ugentlig Vers af Kross. poet. Læseb. I, lærte udenad og nedskrevne; desuden 2 Gange ugentlig Dictat og 1 Gang Stil af blandet Indhold.

Lydsk. Hallager S. 77—154; mundtlig indovedes Substantivernes og Adjectivernes Declination samt Hjalpeverbernes og de regelm. Verbers Conjugation; Dictater.

Fransk. Manuel S. 6—33 (Chorlæsning); mundtlig indovedes Artiklen samt avoir og être.

Religion. Valle: Cap. 1 og 2; Herseleb: det gamle Testament; 4 Psalmer lærte udenad.

Geographi. Müller: Hele Europa.

Naturhistorie. Efter Krøyer: Planteriget, især m. S. t. Planternes almindelige Bygning og Liv; Mineralriget indtil Saltene, inblebet ved en kort Udsigt over fysisk Astro-nomi og Geologi.

Regning. De fire Regningsarter med brudne Tal; 1 Time egentlig Hovedregning.

(Sang; Tegning i denne og de to næste Classer er deels Frihaandstegning, deels geometrisk Tegning efter Figurer, som Læreren foretager i det Større og forklarer.)

Credie Realclassse.

Her foregæes Læregjenstandene med Verdenshistorie og Engelsk; da Sags- og Sprogunderviisningen lidt efter lidt er udvidet, begynde de mundtlige og skriftlige Dvælses i Modersmaalet at antage en friere Charakter. Hidtil har denne Klasse været den nederste i den egentlige Realafdeling og fideordnet med nederste studerende Klasse; men som Dvergang til at begynde Latinunderviisningen et Aar senere, hvilket ikke bør skee pludselig, da i saa Fald den nærmest paafølgende Klasse fik to fulde Aars Forspring, vil der i næste Skoleaar blive ansat saa saa Timer til Begyndelsesgrundene af det latinske Sprog for de Disciple, der ere bestemte til Studering, at der ikke vil være Grund til derpaa at bygge en Fordeling i to særskilte Classer.

Allerede nu lægges her af fremmede Sprog meest Bind paa det Lydske, i den oven antydede Hensigt at give hele Sprogunderviisningen en fast Underbygning. At jeg imod vægtige Autoriteter og imod denne Skoles tidligere Fremgangsmaade lidt efter lidt har stræbt at overflytte Underviisningen i Sproglærens almindelige Grundtræk fra Modersmaalet til et fremmed Sprog og derfor ogsaa søgt at tilbagetrænge Analyseringen af danske Sætninger, dette er ikke skeet i Henshold til den Sandhed, at man har vigtigere Ting at bruge de danske Timer til; thi man kunde jo forege disse Timers Antal. Men ligesom man efter nogen Tids Correcturlæsning ikke kan gjenløbe en Avis uden at finde Trykfeil, synes det lige-

ledes uundgaeligt, at den Begynder, der idelig øves i at anatomere sit Modersmaal, naar han ellers læser i en dansk Bog maa forfølges af Tanker om Subject og Object, Enkelttal og Fleertal, Verbum og Adverbium, og lide des mere Forstyrrelse heraf, jo mere hans Forestillinger gaae Skolens Veie. At Sproglæreren middelbart maa henvise til Modersmaalet og beraabe sig derpaa, er en Selsølg. Men ved at gaae ud fra et af de fremmede Sprog, der alligevel skulle læres, f. Ex. det Tydske, letter han Disciplene Forstaaelsen af dette fremmede og derfor vanskelige Sprog ved at lære dem Paradigmer og Regler for dets paafaldende Foranderlighed, og letter dem Døffattelsen af disse ved at fremstille det almeengyldige System, som udtrykker sig i det enkelte Sprogs Former. Saaledes gaae Underviisningen i almindelig Sproglære og i tydsk Grammatik, Analyse, Stil og Doversættelse Haand i Haand og fremhjelpe gjensidig huerandre, hvorimod samme Fremgangsmaade anvendt paa Modersmaalet ikke bringer Disciplene kjendelig videre i at forstaae og behandle det, og saaledes, imod al Analogi fra de øvrige Skolefag, meddele formelle Organisationslove uden at meddele det Stof, som derved sees organiseret.

I tredje Realclasse er i Aarets Løb gjennemgaaet:

Dansk. Dplæsning; mundtligt Foredrag især af Smaa-
fortællinger; Vers; den syntactiske Deel af Krossings Schema
og Døvelser i Anvendelsen deraf; 53 Stile og Dictater.

Tydske (6 Timer ugentlig). Riise S. 90—207 og 250
—258; de alm. grammatikalske Grundbegreber stadig udviklede
ved Analysen; af Hjorts Gram. Formulæren; 88 Stile og Dic-
tater (i et Par Maaneder en Stil hver Dag).

Fransk. Manuel S. 36—103, Lectien tildeels afført
fra Fransk til Dansk; Borrings Gram. avoir og être, de
4 Conjugationer, Artikel og Talord.

Engelsk. Mariboes stories S. 53—83 (Chyrles-

ning). Mariboes Gram. forfra til de uregelmæssige Verber. Alt det i Læsebogen Gjennemgaarde er affrevet efter Bog.

Religion. Halle: Cap. 3, 4 og 5; Hersleb: det gamle Testament.

Historie. Rosjød: forfra til Normannerne; en Deel tilføiet ordret efter Kilderne, for at ansfueelligjøre Folkenes Forskjellighed.

Geographi. Munthe: forfra til Nederlandene; det Physiske fremhævet.

Naturhistorie. Det Samme som i foregaaende Klasse, men med noiere Dplysninger om de technisk vigtige Planter og Mineralier; af og til er der skrevet naturhistoriske Afhandlinger.

Regning. Brof i combinerede Dpgaver; Regulabetri i hele Tal.

(Regning, som Forberedelse til Geometri, s. 4de Realclasse. I den for Skolens høiere Classer fælleds Underviisning i fleerstemmig Sang deeltage kun de musikalske af Disciplene.)

Anm. Efter at have gjennemgaaet tredie Realclasse kunne Disciplene undertaste sig den for Afgang til Landcadet- Academiets yngste Klasse forordnede Prøve.

Anden Realclasse.

Her begynder Underviisningen i Mathematik og Naturlære. I Narets Lob er gjennemgaaet:

Dansk. Dvælses i Dplæsning og Gjengivelse af det Dplæste; mundtligt Foredrag, Vers; practiske Dvælses i Grammatikens syntactiske Deel; 46 Stile og Dictater.

Lydsk (4 Timer egentlig). Riise S. 90—198 og S. 297—318; af Hjorts Gram. Formlæren og nogle Regler af Syntaxen; mundtlig Oversættelse fra Dansk til Lydsk; 60 Stile og Dictater.

Franskt. Bjerring: forfra til S. 56; Borrings Gram. Hjelpeverber, Conjugationer samt Formationstabellen og de stadige Endelser; Artiklerne; Feminin og Pluralis Dannelse, Comparation, Talord, pronominale Verber, uregelmæssige Verber.

Engelsk. Lohmeyer: forfra til S. 43. Mariboes Gram. regelm. og uregelm. Verber. 16 Stile og Dictater.

Religion. Valle: Cap. 6; Werels Bibelhistorie: det nye Testament.

Historie. Rosob: til Ludvig 14de; Allen: forfra til Erik Menved.

Geographi. Munthe: forfra til Frankrig incl.

Naturlære. Drsted: forfra til S 78, nemlig Legemers alm. Egenstaber, Bevægelseslære, Bøgtstangen, Lyngdepunktet, Tridsen, Binden, Skraaplønen, Risen.

Mathematik. Første Cap. af Svenningsens Geometri; Brok, Decimalbrok, Bogstavregning.

Regning. Reguladetri i hele og brudne Tal; Renteregning, Rabatregning, sammensat Reguladetri.

Første Realclasse

er i Reglen en Toaars-Classe. Den Underviisning, der er begyndt i de foregaaende Classer, bliver her fortsat og udvidet, uden at noget nyt Lærefag optages. I det forløbne Skoleaar er gennemgaaet:

Dansk. Krossings Schema med Henviisning til de andre her bekendte Sprog; dansk Litteraturhistorie indtil Bagesen med dertil knyttede Oplæsninger; Fremsigelse af danske Digte; mundtlige Foredrag især af fortællende Indhold; 30 Stile og Dictater*).

*) Af Spørgsmaal, som jeg i 1ste Realcl. har opgivet til skriftlig Be-

Lydsk. Kriegt S. 588—705 og S. 36—63; hele Hjorts Gram.; mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Lydsk; 90 Stile med Dmsfile (flere af Stilene ere Sætning for Sætning strax nedskrevne paa Lydsk).

Engelsk. Vicar of Wak. fra C. 20 ud, i Begyndelsen hvert Pensum to Gange; Mariboers Gram. hele Formlæren; 17 Stile.

Franst. Bjerring S. 1—62; mosaïque S. 171—208 og 305—349; Dialogerne S. 1—15 og 92—95; Deichmann: hele Formlæren.

Religion. Valle: Cap. 6; Hersleb: det gamle Testament.

Historie. Rosob: den nyere Historie indtil Freden i Paris; Allen: forfra til Erik Menved.

Geographi. Munthe: de fremmede Verdensdele.

Naturlære. Ørsted: forfra til § 212, nemlig Leegemets alm. Egenskaber, alm. Grundsætninger af Bevægelses-

svarelse i Henhold til den samtidsige Underviisning, nævnes her eksempelvis: Hvorledes lærer Religionen os at betragte de Ulykker, der stee i Verden? — At skildre Pilatus's Charakter, efter Lidelseshistorien. — Mongolernes historiske Fremtræden. — Hvorpaa berodde Sverrigs Overmagt i det østlige og nordlige Europa (i 17de Aarh.), og hvorledes benyttede Sverrig sin Magt? — Den asiatiske Handels Gang og Betydning i Middelalderen. — Skibsfartens Historie. — Betydningen af Bogstavskriftens og Bogtrykkerkunstens Opfindelse. — Hvilke Forandringer i de bestaaende Forhold vilde affledkommes ved en udbredt Anvendelse af Luftballoner? — Hvilke Opfindelser og Indretninger bidrage til Rejselystens Tilfredsstillelse? — At vise det Grundebe og Ugrundede i de Klager, der paa den arbejdende Classes Vegne føres over Brugen af Maskiner. — Gjengivelse af Schillers „Ring des Polykrates“, Bürgers „Der Kaiser und der Abt“, Moris's „Amor und Psyche“, Thiers's „Charlotte Corday“ (hvilke Stykker forud oplæses to Gange i Grundproget). — Af de maanedlige Dictater foresagdes nogle paa Lydsk, men for strax at nedskrives paa Dansk.

læren, faste, draabeflydende og luftformige Legemers Ligevægt, Begyndelsen af almindelig Bevægelseslære.

Matematik. Første Parti: 5te og 6te Cap., andet Parti: 2det og 3die Cap. af Svenningsens Geometri; om Decimalbrøk, Leds Delelighed, Potenser og Rodstørrelser; 20 mathem. Afhandlinger.

Regning. Renters-, Rabat-, Selskabs-, Thars- og Rjebe-Regning; Calculationer.

Num. Efter at have gennemgaaet første Realclasse kunne Discipulene underkaste sig den almindelige Forberedelses-examen ved Universitetet.

Den ved Characterberegningen fremhævede Prove, der i de tre egentlige Realclasser hver Maaned afholdes i Reiskrivning, Regning og Skjønnskrift og afværende i de øvrige Fag, er omtalt i de forrige Aars Programmer.

Skolefterretninger.

Juli 1845.

Dr. Krarups Büste, udført i Marmor af Billedhugger Christensen, blev i Overværelse af Skolens Disciple og Lærere afdækket ifjor d. 22de August. Den var om Morgenen opsat paa sin Plads, paa Gangen over Maanedslisten, men tilhyslet. Da Disciplene havde samlet sig i Skolegaarden efter de første Timers Arbejde, talte jeg omtrent saaledes til dem:

„I dag bliver Dr. Krarups Büste afdækket. Det er en Gave til Borgerdybskolen paa Christianshavn fra en Deel af hans Benner og Disciple, og det er os en kjær Gave.

See, flere af Lærerne, som her ere tilstede, have i en Række af Aar, de fleste have i kortere eller længere Tid virket med Dr. Krarup til at hæve Skolen fra Ringhed til at blive en af Landets store Skoler; og de fleste af Disciplene, som ere her tilstede, ere af ham optagne i Skolen, have seet ham daglig og mærket, at han virkede for dem.

Men han blev pludselig revet bort fra sin Virksomhed. Thi Døden ligger saa nær ved Livet: her er en Legeplads, og saa Skridt herfra er der en Kirkegaard.

Vi alle, som have staaet i personlig og noie og daglig Forbindelse med Dr. Krarup, vi faae nu en Erindring om ham og om de Timer, vi, som Disciple eller Lærere, have levet sammen med ham. Men hvad vi meest skulle erindre, er ikke, at han er død, men at han har levet og virket, virket paa dette Sted, for denne Skole, hvor nu hans Billede bliver opstillet. Og det er ikke blot os, der skulle vide og erindre det, men ogsaa de Andre, som senere ere optagne i vor Kreds. Saa sandt de føle Agtelse og Kjærlighed for Skolen — og gjøre de ikke det, saa ere de fremmede her — saasandt de føle Ag-

telse og Kjærlighed for Skolen, maae de have de samme Følelser for den Mand, hvem den skylder sin Opkomst og sin Flor, som i 14 Aar var dens Forstander, som virkede for den i den Sandhedens Land, hvori vi alle, hver paa sin Plads, maae stræbe at fortsætte hvad han har begyndt, forat det kan blive til Betsignelse. Det er den bedste Maade at holde hans Minde i Ære paa.

Vi modtage hans Billede med Taknemlighed mod dem, der have skjænket os det, fordi det vil bidrage til det, der i ethvert aandeligt Samfund er et stort Gode, til at knytte Skolen, som den nu bestaaer, til dens Fortid og lade den bære sin Fortid over i Fremtiden. Der er noget Oploftende i den Tanke, at tilhøre et Samfund, der ikke er fra igaar og idag, men har haft Kraft til at bestaae gennem Harenes og Løbernes Omkiftelser. Og naar den Tid kommer, da ogsaa vi, som nu staae sammen, ere adskilte, naar de Smaa ere blevne Store, naar det er en ny Slægt, som her underviser og lærer, saa staaer Marmorbusten uforandret som et Minde om den Mand, hvem Skolen indtil denne Dag skylder mere end nogen Anden.

Den bliver opstillet paa et Sted, hvor de fleste af Dem daglig gaae forbi, naar De komme til og fra Deres Arbejde. De gaae derforbi hver Time, naar De gaae fra Underviisningen herved for at adspredes. Saa ville De erindre, at den Mand, hvis Billed det er, glædede sig ved her at see Tummel og Liv omkring sig, og at han var En af dem, der ikke virkede gennem den Frygtens Land, som i forrige Tid har fuet saa Mange og forbitret dem deres Skolegang. De gaae derforbi, naar De fra Legepladsen igjen gaae op til Deres Arbejde. Lad saa Billedets alvorlige Træk erindre Dem om, at Deres Arbejde skal forrettes med Alvor, med Alvor, saasandt det skal bære Frugt, saasandt De engang, seent eller

tidlig, skulle gaae fra Skolen ud i Livet med en Skat af Kundskab, som gjør Dem rige, og med en aandelig Kraft, som gjør dem stærke til den Gjerning, som De blive kaldede til at udrette.“

Derefter affang et Chor af Disciplene følgende Sang, der var forfattet af en af Skolens Lærere:

Du, som leded vore Fjeb
Saa fast, men af, saa sage:
Du, som dvæler nu et Sted,
Hvor der er ingen Klage:
Tabte Lærer! Mindes Du
Stundom Dine Børn endnu,
Som er her tilbage?

Har end Døden løst det Baand,
Som monne os forbinde:
Lever dog hos os Din Haand,
Dit Billeb og Dit Minde.
Her Du bygger end og boer,
Og en frodig Blomsterflor
Duster end herinde.

Som en Lærdom, rig paa Trøst,
Vi dette Minde gjemme;
Lytt til dets Alvorsrøst,
Som forðum til Din Stemme.
Tabte Lærer! Mindes Du
Stundom Dine Børn endnu?
Vi Dig aldrig glemme.

Under Sangen havde Billedhugger Christensen og en af Skolens ældre Lærere afdækket Bøsten, der var omhængt med Bebbend og Ewiggrønt. Disciplene gik langsomt op forbi den, og forlode derefter Skolen for den Dag.

Jeg bringer herved de Bidragende Skolens bedste Tak for denne betydningefulde og skjønnede Gave.

For at give Bøsten passende Omgivelser opfattes som Dørstykker paa Gangen Thorvaldsens „Ganymed og Amor,

som spille Tærninger", og i samme Størrelse „to Genier, der brydes om en Palmegreen" af Christensen efter et antikt Motiv, begge udførte i brændt Leer; over Porten ind imod Skolegaarden den bekjendte Medaillon af Thorvaldsen: „Minerva, der sætter Sommerfuglen paa det af Prometheus formede Menneske", ligeledes i brændt Leer; en efter samme Basrelief skaaren Gemme bruges som Skolesegl. Ved disse fire Kunstværker: Medaillonen, der betegner Skolens Formaal, Bisten af vor Skoles meest fortjente Bestyrer, og Dorstykkerne, der skildre Drengelivet med dets Væddestrid og fælleds Udspreddelse, er Skolens Virksomhed kunstnerisk afbildet; at de staae i Sammenhæng med Sted og Omgivelser, vil gjøre dem mindre udsatte for at opfattes paa den vrang Maade, nemlig fra Formens istedenfor fra Indholdets Side.

I Begyndelsen af Vinteren holdtes 16 engere Lærermøder, hvori hver Classes Lærere tilligemed mig gennemgik hver enkelt af dens Disciple med Hensyn til hans Anlag, Flid og Forhold mod Lærere og Meddisciple; Lærernes Vidnesbyrd fra forrige Aar lagdes til Grund for de gjensidige Meddelelser. Desuden er der i Aarets Løb holdt almindelige Lærermøder, naar der var fælleds Anliggender at forhandle. Paa et af disse blev saaledes Opmærksomheden henledet paa det Udførelse i, at der, Sommerferien undtagen, gives sædvanlige Lectier til Dagen efter en Ferie, og at enhver Lærer søger at forviise sig om, at Disciple, der gaae til Præsten, have læst de Lectier, hvori Classen bliver overhørt i deres Fraværelse.

For Juleferien afholdtes skriftlig og mundtlig Halvaarsexamen i de tre øverste studerende og to øverste Realclasser.

Angaaende nogle Skolen tilhørende Pengemidler, som ialt give en halvaarlig Rente stor 166 Rd. 52 Sk., og som i

sin Tid stode under Bestyrelse af Skolens forhenværende Direction, havde Provst Schack som sidste Directionsmedlem fort for sin Død henvendt sig til Universitetsdirectionen, der afviste Sagen. Da jeg derefter under 10de Mai 1844 havde indgivet et udførligt Andragende til det kgl. danske Cancelli, blev dette Anliggende, efterat vedkommende Autoriteters Betænkning var indhentet, afgjort ved en Cancelliresolution af 17de April d. A., ifølge hvilken dette Collegium herefter besorger Midlerne opbevarede og Renten halvaarlig udbetalt til mig som Skolens Forstander. Den mig desangaaende tilskillede Cancellifrivelse slutter saaledes: „Ved at meddele Dem Underretning herom, samt ved at tilstille Dem den af den forrige Direction for Skolen førte Forhandlingsprotokol, skulde man tjenstlig melde, at Renterne af samtlige Skolens Capitaler, i Overeensstemmelse med Deres derom gjorte Tilbud, blive at anvende til Lættelse i Skolepengene for dertil kvalificerede Disciple, samt at det overlades til Dem efter bedste Skjon at bestemme sammes Anvendelse paa ovenanførte Maade, mod at De aarlig meddele dette Collegium Beretning desangaaende.“

Til Brug ved Underviisningen i fleerstemmig Sang er der mod Slutningen af Aaret udgivet en lithographeret Sangbog, som indeholder 3 Choraler, 6 danske og fremmede Fædrelandsfange, 4 Rjæmpesviser, 5 Folkesange, 3 Bellmanske Viser, 7 Sange af forskjellige Componister og 2 Canons. Da Melodierne altid slutte sig inderligst til de oprindelige Grundtexter, ere disse bibeholdte istedenfor Oversættelser eller senere tilbigtede Ord; hvor ikke alle Vers kunde medtages, kom det an paa at sammenstille de smukkeste saaledes, at de bannede en for sig forstaaelig Heelhed. Det er mit Vnske, i Mellemclasserne at optage Sangtimerne i den almindelige Underviisningstid og her lade Syngesøvelserne behandle med mere Hensyn til det Techniske, end hidtil har kunnet skee. Imidlertid vor en Skole

ingenlunde gjøre det til udelukkende Dypgave for Sangunder-
viisningen, at udvikle Sandfen for den musikalske Technik og
ad denne Wei forberede en senere musikalsk Uddannelse; den
maa tillige i paasfende Monstre lade de Deeltagende føle Mu-
sikens mangesidig besjælende Kraft og derved ogsaa, efter ringe
Leilighed, give en Modvægt imod den Slaphed og Letfindig-
hed, der er Grundtonen i en stor Deel af vor offentlige Musik.

Sidste Eſteraar dimitteredes til Univerſitetet:

- 1) G. W. Bugge, Søn af Hr. Klædehandler Bugge her i Staden. Hovedch. laudabilis.
- 2) M. Levy, Søn af Hr. Kjøbmand Levy her i Staden. Hovedch. laudabilis.
- 3) S. J. L. Bang, Søn af Hr. Landsoverrets-Procurator Bang. Hovedch. laudabilis.
- 4) S. C. Bruun, Søn af Hr. Grosſerer Bruun. Hovedch. laudabilis.
- 5) L. N. Larsen, Søn af Hr. Hjul- og Ræremager Larsen her i Staden. Hovedch. haud illaud.
- 6) E. Kierkegaard, Søn af afg. Grosſerer Laurits Kierkegaard. Hovedch. laudabilis.
- 7) T. P. Lorenzen, Søn af Hr. Forpagter Lorenzen paa Hvidkilde i Fyen. Hovedch. haud illaud.
- 8) V. P. Bartholin, Søn af afg. Regiments-Dvarteermeſter Bartholin. Hovedch. laudabilis.
- 9) N. S. Svendsen, Søn af Hr. Proprietær Svendsen til Lundegaard. Hovedch. haud illaud.

Af dem, der i dette Skoleaar udgik af 1ſte Reaſclafſe, nævnes med Angivelse af Hovedcharacteren ved ſidſte Aarsexamen i denne Clafſe:

- 1) Salomon Herz, Søn af Hr. Garvermeſter Herz her i Staden. Hovedch. Meget godt +.
- 2) Jens Peter Baagøe, Søn af Hr. Kjøbmand Baagøe i Svenborg. Hovedch. Meget godt ?.

Skolens Diſciple ere, ligesom iſſor, 262 (nemlig 134 i de ſtuderende Clafſer og 128 i de ikkeſtuderende Clafſer).

Da der i Anledning af en gjennem Universitetsdirectio-
 nen fremsat Anmodning fra Borger- og Almueskoledirectionen
 om Lister over uconfirmerede Børn over 7 Aar, der besøge
 Borgerdybskolen paa Christianshavn, optoges Fortegnelse over
 samtlige Disciples Bopæl, viste det sig, at 80 eller imellem
 $\frac{1}{3}$ og $\frac{1}{2}$ have Bopæl paa Christianshavn, 36 i den nærmere,
 men mindre bebyggede Deel af Byen, som affjæres af Lon-
 gangstræde, Gammelstrand og Biingaardstræde, 86 mellem disse
 Gader og Vester- og Nørrevold indtil Gottersgaden, 38 i den
 nordlige Deel af Byen fra Gottersgade og Nyhavn henimod
 Østerport, og 22 i Forstæderne og Omegnen (deraf 16 paa
 Vesterbro og Frederiksberg), ialt 262. 30 have deres Forældre
 i Provindsferne.

De ere fordeelte i følgende 15 Classer:

1ste studerende Klasse	har	17	Disciple.	*)
2den	—	—	A — 21	—
—	—	—	B — 22	—
3die	—	—	A — 21	—
—	—	—	B — 19	—
—	—	—	C — 19	—
4de	—	—	— 15	—
1ste Realclasse			— 11	—
2den	—		— 11	—
3die	—		— 18	—
4de	—		— 21	—
5te	—		A — 14	—
—	—		B — 13	—
6te	—		— 24	—
Forberedelsesclassen			— 16	—

*) 3 Hebraisk og tildeels i latin Skilte Classen deelt i to Partier.

**) Disse to Classer ere sideordnede, men adskilte.

***) Disse to Classer ere sideordnede og tildeels forenede.

Lærefagenes nuværende Fordeling.

Studerende Classer.	1.	2A.	2B.	3A.	3B.	3C.	4.	Timer ialt.
Latin.....	12	11	10	11	10	10	11	74
Græsk.....	5	5	5	5	20
Hebraisk.....	2	2	5
Dansk.....	2	2	2	2	3	3	3	17
Tydsf.....	1	2	2	2	2	2	2	13
Franst.....	2	2	2	2	4	4	4	20
Religion og Bibelhistorie	3	3	2	3	3	3	3	20
Historie.....	3	2	3	2	3	3	2	18
Geographi.....	2	2	2	2	2	2	2	14
Mathematik og Regning	4	5	5	4	4	4	4	30
Tegning.....	1	1	1	3
Skrivning.....	1	1	2	2	2	8
Gymnastik og Svømming	2	2	2	2	2	10
	36	36	36	36	36	36	36	252

Realclasser.	1R.	2R.	3R.	4R.	5R. a.	5R. b.	6R.	Forb.	Timer ialt.
Dansk.....	3	3	4	8	10	10	10	10	58
Tydsf.....	4	4	6	4	4	4	3	..	29
Franst.....	3	4	4	4	15
Engelsk.....	4	3	2	9
Religion og Bibelhist.	2	2	2	3	3	3	3	..	18
Historie.....	2	3	3	8
Geographi.....	2	2	2	2	2	2	3	..	15
Mathemat. og Regn.	8	7	4	4	4	4	4	6	41
Naturhistorie.....	2	2	2	2	2	..	10
Naturlære.....	2	1	3
Tegning.....	2	2	2	2	2	2	2	..	14
Skrivning.....	3	3	3	4	5	5	5	6	34
Gymnast. og Svømm.	1	2	2	2	2	2	2	2	15
Sang.....	1	2	2	2	2	9
	36	36	36	36	36	36	36	26	278

Skolens Lærere ere for nærværende Tid:

- M. Hammerich**, Mag. art. og Cand. theol., Forstander for Skolen siden 12te Dec. 1842; Lærer i Latin i næstøverste Klasse 1831 og 1833; underviser øverste studerende Klasse i Dansk siden August 1841 og i Latin siden Dec. 1842, øverste Realclasse i Dansk siden April 1844; har 9 Timer ugentlig.
- Hr. C. Svenningsen**, Cand. phil., Inspecteur ved Skolen siden 1ste August 1832, Lærer siden Foraaret 1824, underviser i Mathematik i 1ste, 2den A, i Arithmetik i 2den B, i Regning i 3die studerende C og i Latin i 3die A; har 29 Timer ugentlig.
- Hr. J. S. Dreboldt**, Cand. juris, Copist i Hof- og Stadsretten, Lærer siden 1ste August 1826, underviser 24 Timer ugentlig i Lydst i de studerende Classer og i 5te og 6te Realclasse.
- Hr. N. U. Krossing**, Cand. phil., Cantor i Citadellet, Lærer siden 1ste October 1828, underviser 4de og 5te Realclasse ugentlig 23 Timer i Dansk.
- Hr. O. C. Borch**, Cand. phil., Lærer siden August 1830, underviser i Fransk gennem alle Classer undtagen 1ste Realclasse, og har saaledes 32 Timer ugentlig.
- Hr. N. J. Wagtmann**, Cand. theol., Skolens Bibliothekar siden Jan. 1831, Lærer siden Jan. 1832, underviser 24 Timer ugentlig i Religion i Realclasserne undtagen 5te, i Mathematik og Regning i 3die studerende Cl. A og B og 4de studerende Cl., samt i Geometri i 2den B og 3die A.
- Hr. Leopold S. S. Jørgensen**, Cand. phil., Lærer siden Marts 1832, underviser 17 Timer ugentlig i Dansk i 6te Realclasse og i Geographi i de 4 nederste Realclasser.

- Hr. W. P. Reith, Cand. phil., Lærer siden 1833, deltager i Inspectionen siden Febr. 1843, underviser i Mathematik og Naturlære i 1ste og 2den Realclasse, i Dansk i 2den og 3die Realclasse, i Regning i 4de og 6te Realclasse og Forberedelsesclassen; har 33 Timer ugentlig.
- Hr. C. S. Funch, Cand. phil., Lærer siden Mai 1834, underviser 2den B og 3die B i Latin samt 2den B i Skrivning, 21 Timer ugentlig.
- Hr. P. V. Kaasch, Handelsbogholder, Lærer siden April 1834, underviser 17 Timer ugentlig de 3 øverste Realclasser og 5te Realclasse i Regning.
- Hr. Fredr. D. Jørgensen, Cand. theol., Lærer siden Mai 1835, underviser 23 Timer ugentlig de 4 nederste studerende og de 4 mellemste Realclasser i Skrivning.
- Hr. G. M. Müller, Lærer ved Landcadet-Academiet, Lærer her ved Skolen siden August 1837, underviser 23 Timer ugentlig de studerende og de tre øverste Realclasser i Geographi samt 1ste Realclasse i Skrivning.
- Hr. C. V. Rimestad, Cand. phil., Lærer fra November 1838, underviser 8 Timer ugentlig de tre øverste Realclasser i Historie.
- Hr. R. Th. Fenger, Cand. theol., Lærer siden Jan. 1840, underviser de 3 nederste studerende Classer i Religion, og 4de, 5te, 6te Realclasse og Forberedelsesclassen i Sang; har 14 Timer ugentlig.
- Hr. Hans P. L. Petersen, Cand. theol., Lærer siden August 1840, underviser 27 Timer ugentlig de 4 øverste Realclasser i Lybiff og de 3 nederste studerende Classer i Dansk.

- Hr. G. P. W. Fistaine, Cand. phil., Lærer siden Mai 1841, underviser 12 Timer ugentlig de tre øverste Realclasser i Engelsk og 1ste Realclasse i Fransk.
- Hr. S. Breinholm, Cand. theol., Lærer siden August 1841, underviser 6 Timer ugentlig 5te Realclasse A og B i Religion.
- Hr. Wilh. Lund, Cand. phil., Lærer siden August 1841, underviser Forberedelsesclassen i Dansk, Læsning og Skrivning, 6te Realclasse i Skrivning og Tegning og 5te Realclasse i Tegning. Har saaledes 25 ugentlige Timer.
- Hr. G. R. Hoffmann, Architect og Kobberstikker, Lærer siden Marts 1842, underviser 11 Timer ugentlig i Tegning.
- Hr. Pastor Marckmann, i 1829 til 1831 Lærer i Religion og Dansk, underviser siden August 1842 4de studerende Klasse to Timer ugentlig i Historie.
- Hr. Fred. Zeise, Cand. theol., Lærer siden August 1842, underviser ældste Afdeling af 1ste studerende Klasse i Hebraisk og 3die studerende Klasse C i Latin, og har saaledes 12 Timer ugentlig.
- Hr. C. Berg, philol. cand., Lærer siden October 1842, har 20 ugentlige Timer i Græsk gennem alle Classer.
- Hr. J. Mygdal, Cand. theol., Lærer siden Febr. 1843, underviser 1ste studerende Classes yngste Afdeling og 2den studerende Klasse A 4 Timer ugentlig i Hebraisk.
- Hr. Chr. Listow, philol. stud., Lærer siden April 1843, underviser 10 Timer ugentlig øverste stud. Klasse i Latin.
- Hr. Rudolf Møller, philol. stud., Lærer siden April 1843, underviser 2den studerende Klasse A 11 Timer ugentlig i Latin.

Hr. C. C. Brix, Cand. theol., Lærer siden August 1843, underviser alle studerende Classer, undtagen 4de, i Historie, 16 Timer ugentlig.

Hr. E. Christiani, Cand. theol., underviser siden April 1844 4de studerende Classe 11 Timer ugentlig i Latin.

Hr. L. Gude, Cand. theol., Lærer siden Juni 1844 i Religion i de 4 øverste studerende Classer, har 11 Timer ugentlig.

Hr. A. Manicus, Stud. med., Lærer siden October 1844, underviser de 4 nederste Realclasser i Naturhistorie, 8 Timer ugentlig.

Hr. Carl Tolstrup, Cand. theol., Lærer siden Februar 1845, underviser 2den A, 2den B og 3die A 6 Timer ugentlig i Danff.

Sangunderviisning for de høiere Classer meddeles to Timer ugentlig efter den egentlige Skoletid af Hr. Em. Erslev, Cand. phil.

Underviisning i Gymnastik og Svømning, der af Skoletiden optager 21 Timer om Ugen, meddeles af Hr. Scheer, Hr. Holtz og Hr. Reinvaldt.

Underviisning i Dands er i Wintermaanederne meddeelt af Hr. Krigsassessor Berg, Lærer ved Landcadet-Academiet, i to Aftentimer om Ugen.

Næste Aar ville følgende Lærebøger blive benyttede.

Forberedelsesclassen.

Hjortø danske Borneven (3die Udg.)

6te Realclasse.

Hjortø d. Borneven (3die Udg.). Krossings poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Dpgaver til Dvelse i Stiil (2den Udg.) Hallagers tydske Læsebog fra 1840. Balslevs Bibelhistorie. Hagens hist. Psalmer. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas. Krarup-Hansens Skilbringer af Pattebyr.

5te Realclasse.

Hjortø d. Borneven (3die Udg.). Krossings poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Dpgaver til Dvelse i Stiil (2den Udg.). Hallagers tydske Læsebog fra 1840. Luthers lille Katechismus. Herslebs mindre Bibelhistorie. Hagens hist. Psalm. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas. Kroyers Naturhistorie.

4de Realclasse.

Hjortø d. Borneven. Krossings Schema til dansk Grammatik (4de Udg.). Sammes poet. Læseb. 1ste Deel. Sammes Dpgaver til Dvelse i Stiil (2den Udg.). Hallagers t. Læsebog fra 1840. Borrings Manuel de langue française (4de Udg.). Herslebs mindre Bibelhist. Balles Lærebog. G. A. Müllers Begyndelsesgrunde i Geogr. Et Atlas. Kroyers Naturhist.

3die Realclasse.

Hjortø d. Borneven (2den Udg.). Krossings Schema til dansk Grammatik. Rungs tydske Læsebog for Begyndere (3die Udg.). Hjortø t. Gram. Borrings Manuel de langue française, Abrahams', fr. Gram. (1845). Balslevs Bibel-

historie. Valles Lærebog. Det Nye Testament. Kosfods Historiens vigtigste Begivenheder (Udg. 1843). Munthes Geogr. ved Belschow (9de Udsag). Et Atlas. Kroyers Naturhist.

Ann. For de til Studering bestemte Disciple (s. o. S. 23):
Madvigs lat. Formlære og Borgens lat. Læsebog. For de Dørlige: Mariboes Stories of Englands history og Sammes engelske Formlære.

2den Realclasse.

Holsts d. Læseb. Prof. (2den Udg.). Hjorts t. Læsebog, prof. Deel. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stiilovelsbog for Begyndere. B. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker (med Dørf.). Borrings fr. Gr. (5te Udg.). Lohmeyers engelske Læsestykker. Mariboes 'engelske Formlære. Herslebs mindre Bibelhist. Valles Lærebog. Det Nye Testament. Allens mindre Danmarkshistorie. Kosfods Historiens vigtigste Begivenheder. Munthes Geogr. ved Belschow. Et Atlas. Panums Naturlære (1845). Svenningsens Geometri.

1ste Realclasse.

Holsts d. Læseb. Prof. (2den Udg.). Hjorts tydske Læseb. prof. Deel. Sammes t. Gram. Grønbergs Stiilovelsbog for Begyndere. Mérimée mosaïque. Borrings fr. Gram. (5te Udg.). Hedley's Gleanings. Nouveaux dialogues Français-Anglais p. Richard et Quélin. Mariboes eng. Formlære. Wexels Bibelhist. Valles Lærebog. Det Nye Testament. Allens mindre Danmarkshistorie. Kosfods Historiens vigtigste Begivenheder. Munthes Geogr. ved Belschow. Et Atlas. Drsteds Naturlære (1844). Svenningsens Geometri. Bergs Arithmetik (sidste Udg.).

III. studerende Klasse B.

Madvigs lat. Gram. (2den Udg.). Borgens lat. Læseb. Riises større t. Læseb. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stiil-

øvelsebog for Begyndere. B. Bjerrings Samling af lette franske Læsestykker (med Dovers.). Borrings fr. Gram. (5te Udg.). Berels Bibelb. Valles Lærebog. Det Nye Testament. Rosfods Historiens vigtigste Begivenheder (1843). Munthes Geogr. ved Belschow. Et Atlas.

III. studerende Klasse A, *a* og *β*.

Madvigs lat. Gram. Cornelius Nepos. C. Berge Schema til den græske Formlære. Sammes græske Læsebog. Riises større t. Læsebog. Hjorts t. Gram. Grønbergs Stil-øvelsebog for Begyndere. Borrings Læseb. for Mellemklasserne (3die Udg.). Borrings fr. Gram. Herøles større Bibelhist. Valles Lærebog. Luthers lille Katechismus. Det Nye Testament. Allens mindre Danmarkshistorie. Munthes Geogr. v. Belschow. Et Atlas. Doppermanns Geometri.

II. studerende Klasse B.

Madvigs lat. Gram. Ciceros Taler (Madvigs 2den Udg.) Cæsar om den galliske Krig. Tregders græske Formlære. Berge gr. Læsebog for 2det Aar. Rungs større t. Læsebog. Hjorts t. Gram. Ideler u. Nolte Handbuch d. fr. Sprache u. Litt. prof. Th. Deichmanns fr. Gram. Herøles større Bibelhist. Det Nye Testament. Rosfods Udtog. Allens mindre Danmarkshistorie. Munthes Geogr. v. Belschow. Et Atlas. Doppermanns Geometri. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

II. studerende Klasse A.

Madvigs lat. Gram. Ciceros Taler (Madvigs Udg.). Livius 2den Pentade. Ovids Metamorph. (Stereotypudg.). Bojesens rom. Antiqv. (2den Udg.). Ranges gr. Gram. (4de Udg.). Berge Exempelsamling til gr. Syntax. Xenophons græske Historie. Berge Nogle Stykker af Iliaden og Odys-

seen. Genesis (Rauchs Udgave). Whittes hebr. Sproglaere. Sammes Analyse til Genesis. Rungs store t. Læsebog. Hjorts t. Gram. Ideler u. Nolte Handb. d. fr. Sprache und Litt. prof. Th. Deichmanns fr. Gram. Herslebs store Bibelb. Det Nye Testament. Allens mindre Danmarkshistorie. Rosfods Udtog. Munthes Geogr. v. Belschow. Et Atlas. Svenningsens Geometri. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

I. studerende Klasse.

Madvigs lat. Gram. Cicero om Taleren (Heinrichsens Udg.). Horats. Virgils Eneide. Tacitus Germania. Livius 2den Pentade. Bojesens rom. Antiq. Langes gr. Gram. (3die Udg.). Xenophons Socrat. Markvard. Bergs Udvalg af græske Taler. Genesis. Whittes hebraiske Sproglaere. Sammes Analyse til Genesis. Hjorts t. Læseb. 2det Bind. Sammes t. Gram. Hermann u. Büchner Handb. d. fr. Spr. prof. Th. Deichmanns fr. Gram. Herslebs store Bibelhist. Det Nye Testament paa Græsk og Dansk. Allens mindre Danmarkshist. Rosfods Udtog. Munthes Geogr. ved Belschow. Et Atlas. Svenningsens Geometri. Jürgensens Arithmetik (2den Udg.).

Schema over Hovedexamens skriftlige Deel.

1ste studerende Klasse.

Fredagen	11 Juli	7½—10½	Religionsafhandling.
		3½—6	Tydst Stil.
		6—9	Arithmetik.
Lørdagen	12 Juli	7—10	Latinsk Stil.
		3½—6	Fransk Stil.
		6—8	Geometri.
Mandagen	14 Juli	7½—10½	Historisk Afhandling.
		3½—6	Latinsk Oversættelse.

2den studerende Klasse A.

Fredagen	11 Juli	3½—6	Græsk Oversættelse.
		6—8	Arithmetik.
Lørdagen	12 Juli	7—10	Latinsk Stil.
		3½—6	Tydst Stil.
		6—8	Geometri.
Mandagen	14 Juli	7½—10½	Dansk Stil.
		3½—6	Latinsk Oversættelse.

2den studerende Klasse B.

Fredagen	11 Juli	7—10	Latinsk Stil.
		3½—6	Græsk Stil.
Lørdagen	12 Juli	7—10	Mathematisk.
		3½—6	Latinsk Oversættelse.
Mandagen	14 Juli	7½—10½	Dansk Stil.
		3½—6	Tydst Stil.

3die studerende Klasse A.

Fredagen	11	Juli	11—2	Latinsk Oversættelse.
Løverdagen	12	Juli	11—2	Latinsk Stil.
Mandagen	14	Juli	11—2	Dansk Stil.
			6—8	Græsk Stil.

3die studerende Klasse B.

Fredagen	11	Juli	11—2	Dansk Stil.
Løverdagen	12	Juli	11—2	Latinsk Oversættelse.
Mandagen	14	Juli	11—2	Latinsk Stil.

3die studerende Klasse C.

Fredagen	11	Juli	11—2	Latinsk Stil.
Løverdagen	12	Juli	11—2	Dansk Stil.
Mandagen	14	Juli	11—2	Latinsk Oversættelse.

4de studerende Klasse.

Fredagen	11	Juli	11—2	Latinsk Stil.
Løverdagen	12	Juli	11—2	Dansk Stil.
Mandagen	14	Juli	8—10	Proveffrivning.
			6—8	Regning.

1ste Realklasse.

Fredagen	11	Juli	7½—10½	Dansk Stil.
			3½—6	Engelsk Stil.
			6—8	Regning.
Løverdagen	12	Juli	7—10	Fransk Stil.
			3½—6	Tybsk Stil.
			6—8	Arithmetik.

Mandagen 14 Juli	8—10	Skrivning.
	10—12	Tegning.
	4—6	Geometri.
	6—8	Franst og engelsk Dictat.

2den Realclasse.

Fredagen 11 Juli	7—10	Franst Stiil.
	3½—6	Tydst Stiil.
	6—8	Arithmetik.
Loverdagen 12 Juli	7½—10½	Dansk Stiil.
	3½—6	Engelsk Stiil.
	6—8	Regning.
Mandagen 14 Juli	8—10	Skrivning.
	10—12	Tegning.
	6—8	Franst og engelsk Dictat.

3die Realclasse.

Fredagen 11 Juli	11—1	Skrivning.
	1—2	Engelsk Dictat.
Loverdagen 12 Juli	11—1	Dansk Stiil.
	1—2	Tydst Dictat.
Mandagen 14 Juli	7½—10	Tydst Stiil.
	10—12	Tegning.
	5—8	Regning.

4de Realclasse.

Mandagen 14 Juli	8—9½	Regning.
	9½—11	Tydst Stiil.
	11—12½	Skrivning.
	12½—2	Orthographi.

5te Realclasse A og B.

Mandagen 14 Juli	8—10	Regning.
	10—12	Orthographi.
	12—2	Skrivning.

6te Realclasse.

Mandagen 14 Juli.	8—10	Orthographi.
	10—12	Skrivning.
	12—2	Regning.

Schema over Hovedexamens mundtlige Deel.

(3 Parenthes er tilføjet det Løseværelse, hvor Examen afholdes; 4 R. er i nederste Etage til venstre, 5 R. i nederste Etage til højre, de øvrige paa anden Sal.)

Dansk.

Torsdagen 17 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(5 R)	3 R
	8—9 $\frac{1}{2}$	(I st.)	5 R de af ulige No.
	9 $\frac{1}{2}$ —12	(I st.)	III B
	4—5 $\frac{1}{2}$	(4 R)	5 R de af lige No.
	4—6 $\frac{1}{2}$	(III A)	Forberedelsesdel.
Fredagen 18 Juli	11—1 $\frac{1}{2}$	(III A)	6 R
	11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{3}{4}$	(II A)	2 R
	4—6	(II B)	IV st.
	5 $\frac{1}{2}$ —8 $\frac{1}{2}$	(4 R)	4 R
Lørdagen 19 Juli	4—6	(5 R)	III C

Latin.

Torsdagen 17 Juli	8—11 $\frac{1}{2}$	(II B)	II B
	8—11	(III A)	III A
	4—6	(II B)	IV st.
Fredagen 18 Juli	8—11 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A
Lørdagen 19 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(5 R)	III C
	9 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$	(4 R)	I st.
Mandagen 21 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(I st.)	III B

Græsk.

Torsdagen 17 Juli	11—2	(III A)	III A
Fredagen 18 Juli	5 $\frac{1}{2}$ —8 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A
Lørdagen 19 Juli	8 $\frac{1}{2}$ —10	(2 R)	II B de af ulige No.
Mandagen 21 Juli	10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$	(4 R)	I st.
	1—2 $\frac{1}{2}$	(II B)	II B de af lige No.

Hebraisk.

Fredagen 18 Juli	10 $\frac{1}{2}$ —12	(4 R)	I st.
Mandagen 21 Juli	4—6 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A

Tydsf.

Torsdagen 17 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A
	1—2	(5 R)	III C de af ulige No.
	5 $\frac{1}{2}$ —8	(4 R)	4 R
Fredagen 18 Juli	11—12 $\frac{1}{2}$	(I st.)	1 R
	1—2	(5 R)	III C de af lige No.
	4—5 $\frac{1}{2}$	(4 R)	5 R de af lige No.
	6—8 $\frac{1}{2}$	(III A)	6 R
	6—8 $\frac{1}{2}$	(5 R)	3 R
Løvedagen 19 Juli	8—10	(II B)	IV st.
	10—12	(I st.)	III B
	6 $\frac{1}{2}$ —8	(4 R)	I st.
	6 $\frac{3}{4}$ —8	(II A)	2 R
Mandagen 21 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(II B)	II B
	10 $\frac{1}{2}$ —1	(III A)	III A
	1—2 $\frac{1}{2}$	(I st.)	5 R de af ulige No.

Fransf.

Torsdagen 17 Juli	10 $\frac{1}{2}$ —1	(II A)	II A
	1—2 $\frac{1}{4}$	(II A)	2 R
Fredagen 18 Juli	12 $\frac{1}{2}$ —2	(I st.)	1 R
	4—6	(5 R)	3 R
	6—8	(II B)	IV st.
Løvedagen 19 Juli	8—10	(I st.)	III B
	4—6 $\frac{1}{2}$	(4 R)	4 R
Mandagen 21 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(III A)	III A
	10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$	(5 R)	III C
	12 $\frac{1}{2}$ —2	(4 R)	I st.
	4—6 $\frac{1}{2}$	(II B)	II B

Engelsf.

Torsdagen 17 Juli	6 $\frac{1}{2}$ —8	(I st.)	1 R
Fredagen 18 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(5 R)	3 R
Løvedagen 19 Juli	5 $\frac{1}{2}$ —6 $\frac{3}{4}$	(II A)	2 R

Religion og Bibelhistorie.

Torsdagen 17 Juli	10 $\frac{1}{2}$ —1	(5 R)	3 R
	6—8	(II B)	IV st.
Fredagen 18 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(4 R)	4 R
	12—2	(4 R)	I st.
	4—5 $\frac{1}{2}$	(I st.)	5 R de af ulige No.
Lørdagen 19 Juli	8—11	(II A)	II A
	11 $\frac{1}{2}$ —1	(4 R)	5 R de af lige No.
	4—6 $\frac{1}{2}$	(I st.)	III B
	6 $\frac{1}{2}$ —8	(I st.)	1 R
	6 $\frac{1}{2}$ —8	(III A)	III A de af lige No.
Mandagen 21 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(5 R)	III C
	10 $\frac{1}{2}$ —1	(II B)	II B
	12 $\frac{1}{2}$ —2	(II A)	2 R
	4—6 $\frac{1}{2}$	(III A)	6 R
	6 $\frac{1}{2}$ —8	(III A)	III A de af ulige No.

Historie.

Torsdagen 17 Juli	12—2	(4 R)	I st.
	6—8 $\frac{1}{2}$	(5 R)	III C
Fredagen 18 Juli	8—11	(III A)	III A
	12 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$	(II B)	IV st.
	5 $\frac{1}{2}$ —8	(I st.)	III B
Lørdagen 19 Juli	11—2	(II A)	II A
	12—1	(I st.)	1 R
	5—8	(II B)	II B
Mandagen 21 Juli	10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$	(II A)	2 R
	4—7	(5 R)	3 R

Geographi.

Torsdagen 17 Juli	10 $\frac{1}{2}$ —12	(4 R)	I st.
	12—2	(I st.)	III B
	4—6	(5 R)	3 R

Fredagen	18 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(II B)	II B
		10 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$	(II B)	IV st.
		12 $\frac{3}{4}$ —2	(II A)	2 R
Løvedagen	19 Juli	10 $\frac{1}{2}$ —1	(III A)	III A
		1—2 $\frac{1}{2}$	(I st.)	1 R
		1—2 $\frac{1}{2}$	(4 R)	5 R de af lige No.
		4—6 $\frac{1}{2}$	(III A)	6 R
		6—8	(5 R)	III C
Mandagen	21 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A
		4—6 $\frac{1}{2}$	(4 R)	4 R
		6 $\frac{1}{2}$ —8	(I st.)	5 R de af ulige No.
Naturhistorie.				
Torsdagen	17 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(4 R)	4 R
Løvedagen	19 Juli	8—10 $\frac{1}{2}$	(III A)	6 R
		10 $\frac{1}{2}$ —1	(5 R)	3 R
Mandagen	21 Juli	6 $\frac{1}{2}$ —8	(4 R)	5 R de af lige No.
		5—6 $\frac{1}{2}$	(I st.)	5 R de af ulige No.
Naturlære.				
Fredagen	18 Juli	8—9 $\frac{1}{2}$	(I st.)	1 R
Mandagen	21 Juli	6 $\frac{1}{2}$ —8	(II A)	2 R
Geometri.				
Torsdagen	17 Juli	6 $\frac{1}{2}$ —8	(III A)	III A de af ulige No.
		6 $\frac{1}{2}$ —8	(II A)	2 R
Fredagen	18 Juli	9 $\frac{1}{2}$ —11	(I st.)	1 R
		4—5 $\frac{1}{2}$	(2 R)	III A de af lige No.
		4—5 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A de af ulige No.
Løvedagen	19 Juli	10—1	(II B)	II B
		4—5 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A de af lige No.
Mandagen	21 Juli	8 $\frac{1}{2}$ —10 $\frac{1}{2}$	(4 R)	I st.
Arithmetik.				
Torsdagen	17 Juli	11 $\frac{1}{2}$ —2	(II B)	II B
		4—6 $\frac{1}{2}$	(II A)	II A

Torsdagen 17 Juli	4—6½	(I st.)	III B
Fredegen 18 Juli	10½—1	(5 R)	III C
Loverdag 19 Juli	8—9½	(4 R)	I st.
	1—2¼	(III A)	III A de af ulige No.
Mandagen 21 Juli	10½—12	(I st.)	1 R
	1—2¼	(III A)	III A de af lige No.

Kegning

(er iaar benført under skriftlig Examen, undtagen:)

Fredegen 18 Juli	4—6	(III A)	Forberedelsescl.
------------------	-----	---------	------------------

Classernes Examinationstid er altsaa denne:

I st.	Torsdag	10½—2	Geographi og Historie.
	Fredegen	10½—2	Hebraisk og Religion.
	Loverdag	8—11½	Arithm. og Latin; 6½—8 Tydsk.
	Mandag	8½—2	Geometri, Græsk og Fransk.
II A.	Torsdag	8—1	Tydsk, Fransk; 4—6½ Arithmetik.
	Fredegen	8—11½	Latin; 4—8 Geometri, Græsk.
	Loverdag	8—2	Religion, Historie; 4—5½ Geom.
	Mandag	8—10½	Geographi; 4—6½ Hebraisk.
II B.	Torsdag	8—2	Latin, Arithmetik.
	Fredegen	8—10½	Geographi.
	Loverdag	8½—1	Geometri, Græsk; 5—8 Historie.
	Mandag	8—2½	Tydsk, Rel., Græsk; 4—6½ Fransk.
III A.	Torsdag	8—2	Latin, Græsk; 6½—8 Geometri.
	Fredegen	8—11	Historie; 4—5½ Geometri.
	Loverdag	10½—2¼	Geogr., Arithm.; 6½—8 Religion.
	Mandag	8—2¼	Fransk, Tydsk, Arithm.; 6½—8 Rel.
III B.	Torsdag	9½—2	Dansk, Geogr.; 4—6½ Arithmetik.
	Fredegen	5½—8	Historie.
	Loverdag	8—12	Fransk, Tydsk; 4—6½ Religion.
	Mandag	8—10½	Latin.

- III C. Torsdag 1—2 Tydsk; 6—8½ Historie.
 Fredag 10½—2 Arithmetik, Tydsk.
 Lørdag 8—10½ Latin; 4—8 Dansk, Geogr.
 Mandag 8—12½ Religion, Fransk.
- IV st. Torsdag 4—8 Latin, Religion.
 Fredag 10½—2½ Geogr., Hist.; 4—8 Dansk, Fransk.
 Lørdag 8—10 Tydsk.
- 1 R. Torsdag 6½—8 Engelsk.
 Fredag 8—2 Naturl., Geom., Tydsk, Fransk.
 Lørdag 12—2½ Hist., Geogr.; 6½—8 Rel.
 Mandag 10½—12 Arithmetik.
- 2 R. Torsdag 1—2¼ Fransk; 6½—8 Geom.
 Fredag 11½—2 Dansk, Geogr.
 Lørdag 5½—8 Engelsk, Tydsk.
 Mandag 10½—2 Hist., Relig.; 6½—8 Naturl.
- 3 R. Torsdag 8—1 Dansk, Relig.; 4—6 Geogr.
 Fredag 8—10½ Engelsk; 4—8½ Fransk, Tydsk.
 Lørdag 10½—1 Naturhistorie.
 Mandag 4—7 Historie.
- 4 R. Torsdag 8—10½ Naturhistorie; 5½—8 Tydsk.
 Fredag 8—10½ Relig.; 5½—8½ Dansk.
 Lørdag 4—6½ Fransk.
 Mandag 4—6½ Geographi.
- 5 R. De af ulige Nr.
 Torsdag 8—9½ Dansk.
 Fredag 4—5½ Religion.
 Mandag 1—2½ Tydsk; 5—8 Naturh., Geogr.
- 5 R. De af lige No.
 Torsdag 4—5½ Dansk.
 Fredag 4—5½ Tydsk.
 Lørdag 11½—2½ Relig., Geographi.
 Mandag 6½—8 Naturhistorie.

6 R.	Freitag	11—1½	Danf.;	6—8½	Lydst.
	Lørdag	8—10½	Naturh.;	4—6½	Geogr.
	Mandag	4—6½	Bibelhistorie.		
Forb.	Torsdag	4—6½	Danf.		
	Freitag	4—6	Regning.		

Skoleunderviisningen ophører for 1ste studerende Klasse Onsdag Middag den 2den Juli, for 2den studerende Klasse A Onsdag Middag den 9de Juli, og for de øvrige studerende Classer samt for 1ste, 2den og 3die Realklasse Torsdag Middag den 10de Juli, — for 4de, 5te og 6te Realklasse Lørdag Middag den 12te Juli, — for Forberedelsesklassen Tirsdag Middag den 15de Juli.

Listen over Udsaldet af Examen vil fra 1ste August være fremhængt paa Skolen; hvilke Bøger der næste Aar bruges i hver Klasse, kan sees af dette Skrift S. 42—45.

De til Dptagelse i Skolen bestemte Disciple prøves (Al. 10) Onsdag den 16de Juli, Tirsdag den 22de Juli og Mandag den 11te August.

Tirsdagen den 12te August Al. 8 begynder Underviisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære vor Examen indbydes Enhver, der har Interesse for Skolen.
